

Posudek na diplomovou práci
Posudek oponenta diplomové práce

„Význam mužských vzorů v dospívání: Příspěvek k mužské psychologii“,

kterou předkládá Petr Pašek

Petr Pašek se s nepřehlédnutelnou dávkou osobního zaujetí vrhnul do tématu, kterému se v současné době věnuje především oblast gender studies, dotýkají se ho rovněž sociologie a jiné společenské vědy a pozornost si v nemalé míře zaslouží i v psychologii. Nejen proto, že se jedná o problematiku velmi aktuální, ale také proto, že důsledky změn, o nichž i autor ve své práci hovoří, mohou mít dopad na výchovu budoucích generací i nové uspořádání společenských institucí.

Jak sám autor v úvodu zmiňuje, jeho práce má především přehledový charakter, nicméně v poslední cca třetině je prostor věnován i mapující studii, která naznačuje další možná výzkumná i aplikační témata. V první kapitole autor uvádí vymezení základních pojmů, s nimiž bude pracovat. Oceňuji, že dokáže jasně stanovit, kterou definici pokládá za výchozí pro své uvažování. Stejně tak pokládám za oceněnihodné, že jsou jednotlivé kapitoly práce vzájemně provázány, odkazují se na sebe, jsou v nich zmínky o přístupech, teoriích či názorech, které vzájemně souvisejí a jsou rozpracovány na jiném místě v textu.

V následující, poměrně rozsáhlé kapitole se autor věnuje tématu maskulinity, které se stejně jako ostatní témata snaží zpracovat komplexně z bio-psycho-sociálního hlediska, s jistým přesahem i do spirituality. Na několika místech autor propojuje aktuální výzkumné studie či teoretické přístupy se svými znalostmi filozofie. Zmiňuje jména jako Buber, Hegel, Descartes.

S tématem dospívání, které je obsaženo v samotném názvu práce, se autor vypořádává v další kapitole. Záměrně volí primárně problematiku socializace, která s rozvojem genderové identity úzce souvisí. Za poněkud diskutabilní pokládám vymezení dospívání jako období pozdní adolescence a vynořující se dospělosti. Tímto vzniká poněkud terminologický zmatek. Autor se odkazuje na J. J. Arnetta, který jako první vymezil období vynořující se dospělosti, avšak on sám ho oddělil od vývojové fáze adolescence – ve stejném duchu na něj navázali i přední čeští odborníci, kteří se touto problematikou zabývají (např. P. Macek, M. Blatný). Jestliže označení adolescence odlišíme od pojmu dospívání, jde poněkud o krok zpět, jemuž se opakovaně citovaný P. Macek snaží již od konce devadesátých let vyhnout vyznačením adolescence a dospívání jako synonym, která označují, v souladu s přístupy zahraničních odborníků, celé vývojové období dříve označované za pubescenci a adolescenci.

Mimo to autor operuje s „hypotézou“, že muži dosahují dospělosti až ve věku třiceti let. Tu však nijak dále neprovrhuje, ani není zcela zřejmé, jak k danému tvrzení dospěl.

Další rozsáhlá kapitola hovoří o mužských vzorech. Autor se odkazuje na několik teoretických přístupů. Nutno říci, že k tématu otcovských postav se vymezuje poměrně jednoznačně kriticky. Snad by stály za zmínku aktuální proměny, které můžeme sledovat ve vyšším množství otců na rodičovské dovolené, častějších snahách o porozvodové svěření dětí do střídavé péče apod. Za poněkud problematickou pokládám v této kapitole sekundární citaci českého zdroje (viz str. 92).

Tématem mužských vzorů uzavírá autor teoretickou část své práce. Je třeba konstatovat, že práce je psána velmi čtivým jazykem, který možná někdy až hraničí s žurnalistickým stylem. Pracuje se značným množstvím zdrojů (ač, právě z těchto důvodů, pokládám za nadbytečné citovat opakovaně z Psychologického slovníku autorů Hartla a Hartlové) napříč vědními ob-

lastmi, využívá jak tuzemskou, tak cizojazyčnou odbornou literaturu. Za pozornost stojí i úvodní citáty, jimiž autor výstižně doprovodil většinu kapitol své práce (nejen v teoretické části).

V empirické části si klade P. Pašek několik významných cílů, které souvisejí s představou vzoru a jejich důležitostí v mužské populaci, s konfliktem genderové role i důležitými aspekty vývoje maskulinity, resp. genderové identity. Tuto část poněkud netradičně zahajuje kapitolou nazvanou Sebereflexe, v níž se snaží zachytit motivy pro vznik diplomové práce i celkového zaujetí problematikou genderové identity a významu vzorů pro její rozvoj. Jak sám v závěru práce poznamenává, sebereflexi pokládal za důležitou také z hlediska zmírnění tendence ke zkreslování při interpretacích získaných dat.

Autor zvolil kvalitativní metodologii a vedl polostrukturované rozhovory se šesti mladými muži ve věku 29-32 let. Po popisu svého výzkumného designu vložil vcelku nečekaně kapitoly na téma hodnocení kvality výzkumu a etické aspekty výzkumu. Téma etiky pokládám za vhodné, ač se domnívám, že mu nebylo nutné věnovat takový rozsah a samostatnou kapitolu. Téma hodnocení kvality působí poněkud nadbytečně, spíše by si zasloužilo své místo v závěrečné diskusi.

Následně se již autor věnuje zpracování získaných dat. Oceňuji, že s informacemi nakládá velmi pečlivě, je srozumitelné, na čem staví své závěry, popisně, bez přehnaného hodnocení předkládá informace, které z analýz rozhovorů vyplývají. Informace jsou členěny podle cílů výzkumu stanovených v úvodu empirické části a v závěru každé kapitoly ještě jednou strukturovaně shrnuty. Po předložení výsledků autor prezentované výsledky diskutuje, resp. spíše hovoří o limitech své mapující studie. V diskusi postrádám odkazy na relevantní zdroje a provázání teoretické části s empirickou, čímž do jisté míry ztrácí na významu.

Přes uvedené výtky pokládám práci za i kvalitní a informačně bohatou. Autor prokázal, že dokáže pracovat s odbornou literaturou, kriticky hodnotit prezentované informace i napláňovat a realizovat výzkumnou studii a se získanými daty citlivě a pečlivě pracovat.

Na závěr otázky: Autor se věnuje tématu, jímž se zabývá řada společenskovedních oborů – dokázal by vymezit přínos psychologie v této oblasti? Autor navrhuje další výzkumy v dané oblasti – mohl by naznačit výzkumný design takových studií?

Petr Pašek předložil práci, která splňuje požadavky kladené na diplomovou práci. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie UK FF v Praze.

Doporučené hodnocení: výborně

Praha 12. 5. 2011

PhDr. Lenka Krejčová, Ph.D.